

УДК 639.2.(28)

Марценюк Н.О., кандидат с.-г. наук, доцент

Панько В.В., кандидат с.-г. наук, доцент

Мушит С.О., асистент

Вінницький національний аграрний університет

**АМАТОРСЬКЕ РИБАЛЬСТВО У ВОДОСХОВИЩАХ ВІННИЦЬКОЇ
ОБЛАСТІ**

Досліджено вплив аматорського рибальства на стан іхтіофауни водосховищ Вінниччини. Визначено та проаналізовано обсяги вилову риби, тенденцію зростання у виловах певних видів риби, а також відмічено зменшення кількості у водосховищах йоржса, лина та головня. Дана оцінка ефективності реалізації дозволів на платне любительське рибальство.

Ключові слова: водні живі ресурси, водосховища, структура вилову, види риби, аматорське рибальство, реалізація дозволів, грошові надходження.

Аматорське рибальство стрімко розвивається на внутрішніх водоймах України. Орієнтовна кількість неорганізованих рибалок-аматорів на озерах, ріках, водосховищах держави складає близько 4,8-5,2 мільйонів осіб [1]. Аматорське рибальство залишається однією з найулюбленіших розваг і навіть таким популярним видом спорту, як спортивне рибальство.

Вінниччина займає одне з перших місць по забезпеченню водними ресурсами, вона має 63 водосховища загальною площею 11,2 тис га. З кожним роком кількість риболовів-аматорів на водосховищах області зростає, в уловах яких налічується до 20 видів риби.

Захоплення аматорським рибальством у нашій країні розширюється з кожним роком: ряди рибалок поповнюються як молоддю, так і людьми похилого віку. Світовий прогрес і стрімкий розвиток науки й техніки не обійшли стороною й аматорське та спортивне рибальство, арсенал знарядь лову у рибалок-аматорів дуже різноманітний, проте, найпоширенішим та розповсюдженим видом снасті є різні модифікації донної та поплавкової вудок, що позначається на виловах [2].

Погіршення соціально-економічних умов життя спричинило поділ аматорського рибальства на рекреаційне, з метою відпочинку та споживацьке, тобто коли улови рибалок є засобом задоволення своїх матеріальних потреб, така форма рибальства значно впливає на іхтіологічний стан водойм. Наявність в уловах малоцінних видів риби вказує на своєрідну біомеліоративну роль аматорського лову.

Методика досліджень. Для оцінки впливу аматорського рибальства на іхтіоценози проводили дослідження протягом 2008-2010 рр. Методом порівняльного та статистичного аналізу вивчали кількісний та якісний склад вилову риби рибалками-аматорами у водосховищах Вінницької області. Досліджували тенденцію росту та спаду окремих видів риби у виловах, порівнювали реалізацію дозволів на платне рибальство. Аналізували кількість виловленої риби у різних водосховищах Вінниччини. При цьому були використані статистичні дані Головного державного управління охорони, використання і відтворення водних живих ресурсів та регулювання рибальства у Вінницькій області. Обробку експериментальних даних проводили за сучасного пакету програм Excel.

Результати досліджень. Проведені дослідження показали, що вилов риби рибалками відбувається практично цілий рік, проте в зимовий період кількість рибалок

дещо зменшується.

Аналізуючи вилов риби із водосховищ Вінниччини за період 2008-2010 рр., слід відмітити, що з кожним роком вилови водних живих ресурсів рибалками-аматорами зростають. В порівнянні з 2008 р. кількість виловленої риби збільшилась на 19,3% та на 34,2% (2009-2010рр.) Найбільшу кількість риби було виловлено в 2010 році, де рибалки в середньому щомісяця виловлювали по 18116 кг, а найменшу у 2008 році – 13506 кг.

Основу уловів аматорського рибальства складає карась, плітка, окунь, сазан, щука та судак. Проте, останнім часом спостерігалася деяка тенденція до зменшення кількості у виловах карася на 5,7 та 1% (2009 -2010 р.) в порівнянні з 2008 роком, це пояснюється збільшенням кількості вилову таких видів риб як окунь, його вилов зріс на 26,4 та 26,7%, судак – 31,1 та 27,2%, сом - 4,4 та 76,1% відповідно. (табл. 1).

Таблиця 1. Вилов риби рибалками-аматорами Вінницької області

Види риб	Роки					
	2008		2009		2010	
	кг	%	кг	%	кг	%
Плітка	29866	18,4	37783	19,5	43749	20,1
Карась	62618	38,6	63579	32,9	81639	37,6
Окунь	18035	11,1	22791	11,8	22843	10,5
Сазан	13227	8,2	24183	12,5	20816	9,6
Сом	5108	3,2	5335	2,8	8996	4,1
Лящ	3452	2,1	6369	3,3	10553	4,9
Щука	15927	9,8	17319	9,0	13537	6,2
Судак	9720	6,0	12744	6,6	12360	5,7
Краснопірка	298	0,2	181	0,1	466	0,2
Головень	50	0,03	0	0	0	0
Йорж	1358	0,8	630	0,3	515	0,2
Лин	1117	0,7	984	0,5	788	0,4
Раки	1302	0,8	1541	0,8	1140	0,5
Разом	162078	100	193439	100	217402	100

Досліджуючи вилови рибалками-аматорами семи водосховищ області у 2008 році слід відзначити, що найбільш високорибопродуктивними у видовому співвідношенні були Сабарівське, Сутиське та Медведівське водосховища. В даних водосховищах було виловлено рибалками-аматорами 85,3% річного вилову риби та раків (рис. 1).

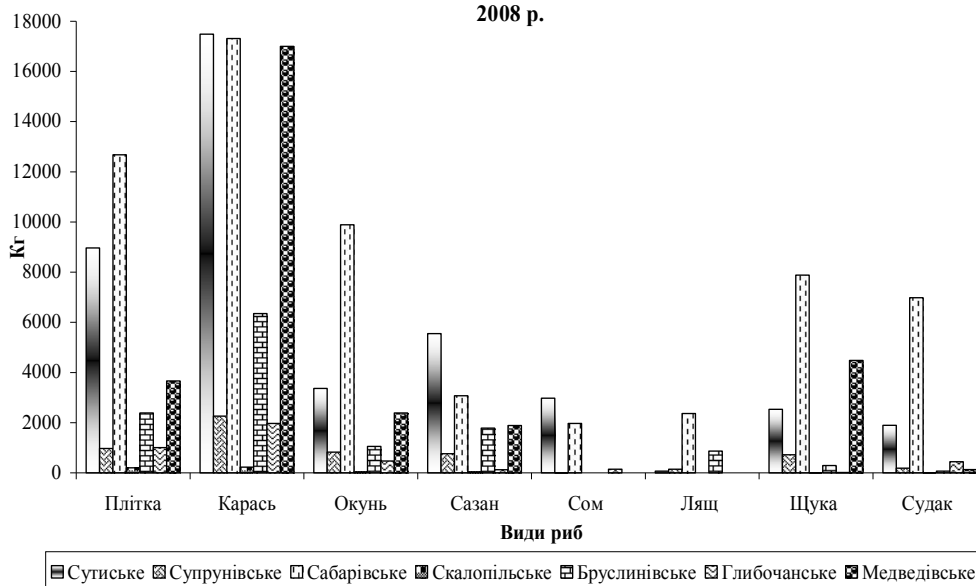
Найменшу кількість виловленої риби рибалками у 2008 році було зафіксовано у Скалопільському водосховищі, в якому було протягом року виловлено всього 526 кг.

В уловах рибалок-аматорів зустрічалися у невеликій кількості йорж, лин та раки і практично не було краснопірки та головеня.

В 2009 році улови рибалок-аматорів збільшилися в порівнянні з попереднім роком на 31361кг. В першу чергу за рахунок вилову ляща та сазана, їх кількість зросла на 84,5% та 82,8% відповідно. Вилов судака збільшився на 31,1%, плітки та окуня - на 26,5%, щуки - на 8,7%, сома та карася на 4,4% та 1,5% відповідно.

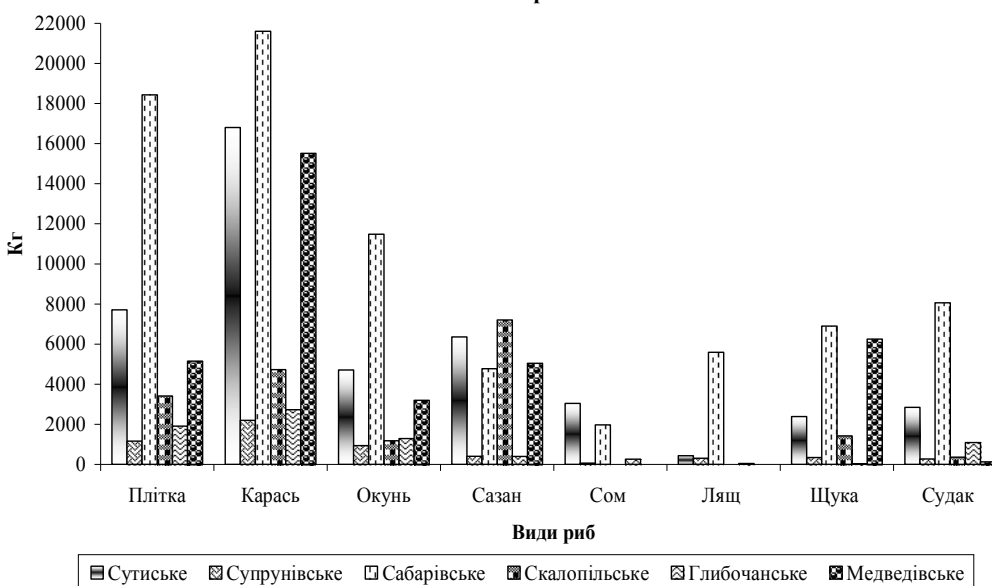
Основними у продуктивному відношенні щодо виловів риби та раків аматорським рибальством були тіж самі водосховища Сабарівське, Сутиське і Медведівське, де загальний річний вилов рибалок складав 83,6% (рис. 2).

Рис. 1. Виллов риби рибалками-аматорами у водосховищах Вінниччини, 2008 р.



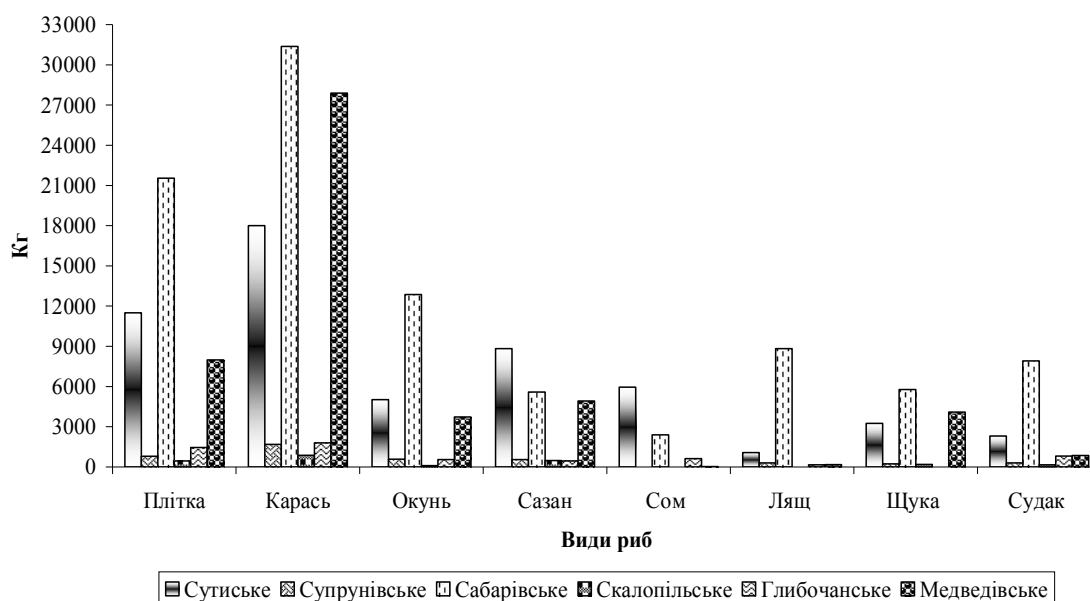
У Скалопільському водосховищі було виловлено найбільшу кількість сазана 7201 кг, або 29,8% від загальних уловів сазана у 2009 році. Найменшу кількість виловленої риби було зафіксовано у Супрунівському та Глибочанському водосховищах, де зічний виллов рибалками становив 5736 та 7738 кг, або 3 та 4% відповідно, від загального виллову риби та раків у 2009 році.

Рис. 2. Виллов риби рибалками-аматорами у водосховищах Вінниччини, 2009 р.



З досліджень виловів риби рибалками у 2010 році, слід відмітити, що першість по продуктивності склали вище згадані водосховища, сукупний вилов яких займав 94,1% (рис. 3).

Рис. 3. Вилов риби рибалками-аматорами у водосховищах Вінниччини, 2010 р.



Слід відмітити, що Сабарівське водосховище є найпродуктивнішим серед всіх досліджених водосховищ, вилов риби та раків протягом дослідженого періоду збільшилися на 25,6 та 52,3%. У 2010 році в даному водосховищі в порівнянні з досліджуваними водосховищами було виловлено 1075 кг раків, що складало 94,3%, 8829 кг - ляща, або 83,7%, судака – 7912 кг, або 64% та 12856 кг – окуня, або 56,3%. Вилов ляща в 2010 році перевершив попередні щорічні його сукупні вилови в даному водосховищі в 1,4-2,6 рази.

Аналізуючи вилови живих водних ресурсів рибалками-аматорами, слід зазначити, що кількість ляща, карася, плітки, окуня, сазана, сома зростає. Однак, прослідковується щорічна тенденція зменшення вилову в порівнянні з 2008 роком йоржа, вилов знизився на 53,6 та 62,1%; лина – на 11,9 та 29,35%, а такий об'єкт аматорського рибальства як головень, в умовах впродовж останніх двох років практично не зустрічався.

Аналізуючи кількість виданих дозволів на вилов риби, слід зауважити, що простежується тенденція до збільшення кількості виданих дозволів на 103 у 2009 р. та 780 – у 2010р., це свідчить про збільшення кількості охочих зайнятися любительським рибальством (табл. 2). Вартість одного дозволу складала 5,1 грн. і продовж трьох останніх років не підвищувалася. Грошові надходження за реалізацію дозволів збільшувалися в 2009-2010 рр. лише за рахунок кількості дозволів.

В 2009-2010 роках за реалізацію водних живих ресурсів було отримано коштів на 23,4 та 35% більше в порівнянні з 2008 роком, основним чинником збільшення виручки було зростання вилову риби рибалками продовж дослідженого періоду на 19,3 та 34%.

Таблиця 2. Реалізація дозволів на платне любительське рибальство у
Вінницькій області

Назва водосховища	Реалізовано дозволів			Одержано коштів, грн.					
				За дозволи			За водні живі ресурси		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Сутиське	488	465	671	2489	2371	422	2182	2327	3143
Супрунівське	109	73	63	556	372	21	281	259	213
Сабарівське	721	848	1220	3677	4325	222	3426	4174	4850
Скалопільське	11	121	25	56	617	128	19	953	108
Брусинівське	162	-	-	826	-	-	539	-	-
Глибочанське	38	68	64	194	347	326	185	374	330
Медведівське	241	298	507	1229	1520	2586	1287	1685	2051
Разом	1770	1873	2550	9027	9552	13005	7919	9772	10695

Висновки. На Вінниччині аматорським рибальством охоплено близько 10% населення. Це - потужний фактор впливу на водні екосистеми і їх рибне населення. Підводячи підсумки проведеним дослідженням, слід зауважити, що протягом останніх трьох років вилов багатьох видів риб рибалками-аматорами збільшився на 31364-55324 кг, однак є види які практично не зустрічаються у виловах - це головень, або якщо зустрічаються то в дуже незначних кількостях лин, йорж. Основними причинами їх зменшення є екологічні зміни у водоймах, як наслідок діяльності людини.

Аматорське рибальство є своєрідним громадським рухом, що потребує відповідного спрямування та нормативного законодавчого регулювання.

Література

1. Новицький Р.О., Бондарев Д.Л., Яровий А.Г. Селективна роль любительського рибальства на внутрішніх водоймах України. // Проблеми аквакультури и функционирования водних екосистем. Материали МНПК молодих учених 25-28 февраля 2002 года. - С. 46-48.
2. Хуторной С.А. Любительское рыболовство у берегов Одессы. // Рибне господарство. 2002. Вип..61.С.100-104.

Summary

Amateur fishing is in storage pools of Winnitca area/ Marceniuk N.O., Pan'ko V.V., Mushit S.O.

Investigational influence of the amateur fishing on the state of ichthiofaune storage pools of Vinnichchini. Certainly and the volumes of fishing-out of fish are analysed, tendency growths certain in the fishing-outs of types of finfishess, and also diminishing of amount is marked in the storage pools of ruff, tench. The estimation of efficiency of realization of permissions is given on the requiring payment amateur fishing.

Keywords: water living resources, storage pools, structure of fishing-out, types of finfishess, amateur fishing, realization of permissions, money receipts.